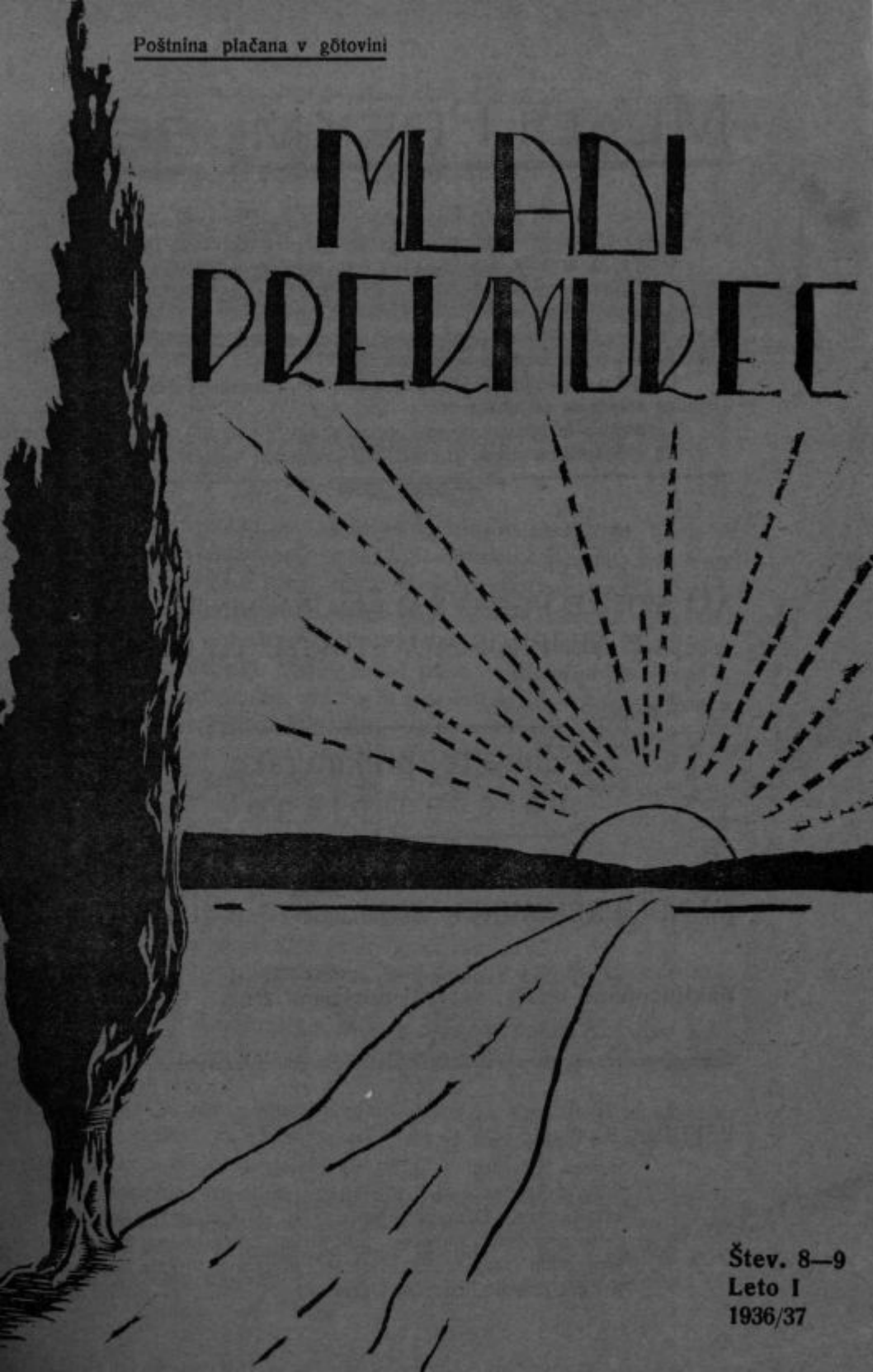

Poštnina plačana v gótovini

MLADI PRELMUREC

Štev. 8—9
Leto I
1936/37

MLADI PREKMUREC

izhaja v Dolnji Lendavi med šolskim letom vsakega 15. v mesecu. — Izdaja ga Sokolsko društvo Murska Sobota. — Tisk: Ernest Balkanyi, D. Lendava.

Odgovorni urednik lista je Koželj Ivan, preglednik finančne kontrole v pok., Dol. Lendava. — Rokopisi, dopisi in oglasi, ki so namenjeni za objavo v listu, se pošiljajo na naslov: Murska Sobota, Cvetna ul. 13. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo lista: Murska Sobota, Sodna ul. 1. — Na upravništvo se naslavljajo naročila in reklamacije.

Celoletna naročnina 20 Din, polletna 10 Din. Pozamezna številka 2 Din. Celoletna naročnina za inozemstvo 40 Din.

Uredništvo in uprava posluje v torek od 11—12. ure, v nedeljo od 8—9. ure v Sokolskem domu (l. nadstrôpje) v Murski Soboti.

**ALI STE ŽE PORAVNALI NAROČNINO?
ČE NE, PROSIMO, STORITE TO ČIMPREJ.**

**Zbirajte prekmursko
narodno blago!**

MLADI PREKMURCI, SODELUJTE PRI LISTU!!

Zaključujemo letnik, vštévši poskusna št. Uredništvo.

VSEBINA 8—9. št.:

- Kurent: V Berlinu, T. R.: O, ko bi vedel... F.: Zdaj... Ivan Šiftar: Ribaševa smrt, J. K.: Prisiljenemu kritiku, M. M.: Rdeča kakteja, Janez Dóbravec: Nekje... T. R.: Gospodična Ema in njena prva velika ljubezen, X.: Pravijo, T. Rok: Nekaj o skavtstvu, Šiftar Ivan: Ljubim, Tihomir Ravninski: Vinjeta, Zapiski, Kritični dopisi, Pogovori, Uganke.

KURENT.

V BERLINU (POTOPIS)

Pred neko žarko razsvetljeno izložbo se zbirajo ljudje. V izložbi visi Hindenburgova slika med črnimi zavesami. Šele teden dni je od njegove smrti. Pod njo je postavljen zvočnik. Nekdo govori v radio. Mogoče Hitler sam. Ljudje poslušajo odkritih glav, tiho in pobožno. Divji, močni glasovi udarjajo po ljudeh, omamljajo, vžigajo. Stojim daleč proč, ne razločim besed onega, ki govori, toda čutim, da so besede kot sunki. Potem, na koncu, razločim govornikov krik:

„Sieg!“

„Heil!“ zarjuje množica.

„Sieg!“

„Heil!“

„Sieg!“

„Heil!“

Trikrat. Potem zapojjo. Pesem iz zvočnika se zlije v eno s pesmijo ulice, v en sam zvok, v en sam krik:

„Deutschland, Deutschland über alles,
über alles in der Welt!“

Pesmi se pridruži monotono zvoneča pesem motorjev vele-mestne ulice, podmolklo sozvoči z njo in podžiga, ji daje tempo kot vojni rog.

To je nekaj veličastnega. Toda ne vem, je li to ekstaza, opij, pijanost od močnih besed, ali je to iskrena vera, vroča iz srca, ki zaklinja in prisega v noč.

Ko pesem utihne, se ljudje spogledujejo začudeni, kot bi se zbudili iz spanja. Potem potipljejo z roko v žepu, če je kaj cvenka v njej, in odidejo v prvo pivnico na vrček piva in por-cijo praženih klobas.

To je današnji Berlin . . .

Toda midva morava misliti, kje bova spala.

Počasi greva ob nekem kanalu navzdol. V vodi odsevajo luči in gladina je črna in težka kot iz železa. S tovornih bark, ki ležijo zasidrane ob bregu, slišiva polglasen pogovor. Najbrž si brodarji ob kavi pripovedujejo zgodbe, ki so jih doživeli s kakšnimi dekleti kje v Spreewaldu ali ljubkih, majhnih ribiških mestecih ob dolnji Elbi. Mika naju, da bi jih poklicala in poprosila, naj naju pustijo spati kje na barki . . . Toda to je strogo prepovedano . . .

Ob kanalu rastejo ogromne, stare lipe in teme pod njimi ne seka noben žarek luči s ceste ali z bark.

Nenadoma se dvigne s klopice tik naju črna postava.

„Bitte um eine kleine Unterstützung. Ich bin arbeitslos . . .“ zamomlja glas v temi.

„Wir sind es auch“ praviva.

Ne moreva ga dobro razločiti v temi. Nekaj trenutkov naju opazuje, nato stopi k nama v svetlobo. Mlad človek je. Čepico ima potisnjeno na oči in v roki drži tlečo cigareto. Vagabund je.

„Na, komt her, Kameraden!“ se nama približa. „Wo vollt ihr hin?“

Kajpada, poveva, da ne veva, kam naj greva spat . . .

„V mestni azil nikar ne pojdita. Tam je policija in ta vsakogar pošteno pretipa in obvoha, pa tudi sicer tam ni bogvekaj. Če hočeta, pojdita rajši z menoj v Johanneshaus, v katoliško zavetišče. Prvo noč vama ne bo treba ničesar plačati. Dobila bosta večerjo, posteljo in zjutraj spet zajtrk. Sicer pride tudi tja pogosto policija, toda ne vsak dan. Pridita! Jaz grem namreč tudi tja prenočevat. Res je do tja še prekleto daleč, ta azil je namreč v Petersburgerstrasse, toda bomo že dospeli, predno bodo zaprli vrata. Kje pa sta se klatila dozdej? Zakaj si že prej nista poiskala prenočišča?“

Tleča cigareta mu je za trenotek jasno razsvetlila koščeni, drzni potepuški obraz. Koraka poleg naju, z rokami v žepih, in naju opazuje.

Erich mu razklada, da sva šele v temi prišla v mesto. Potem sva se še nekaj časa brez cilja klatila po ulicah in se zamudila, ko sva poslušala govornika v radiu.

Neznani tovariš se hipoma ustavi.

„Sta hitlerjanca? Nationalsocialista?“

„Ne!“ pravi Erich. „In tale je še celo inozemec“ pokaže name.

„Potem je vse v redu“ pravi oni. „Gremo dalje! Hočeta vsak eno cigareto?“

„Zakaj ne?“

Prižge nama in korakamo dalje po temnih, stranskih ulicah. Pločniki so prazni, tu pa tam brli kaka svetiljka. Včasih srečamo stražnika in ne upamo se ozreti, ker vemo, da gleda za nami... za tremi potepuhi. Nehote pričakujem, da bom zaslišal za seboj klic: „Halt! Wo wollt ihr hin? Habt ihr Ausweise?“ ... Z Erichom nama je nekoliko tesno. Neznanec je odvrigel cigaretni ogorek in z rokami v žepih si polglasno požvižgava.

„Poznata to melodijo?“

„Ne“.

„Besedila tudi ne? Ihr Herren, wir schwören die Rache ... Je še nista slišala?“

„No, mislim, da še ne.“

Pravkar smo na majhnem, praznem križišču. Nekje od daleč prihaja šum ljudi in škripanje tramvajev. S samotnega kioska ob robu pločnika strmi z rdečečrnega, v polmrak potopljenega plakata ogromna Hitlerjeva glava.

Neznanec se ustavi in pokaže z roko nanjo.

„Poglejta ga! Temu velja tista pesem.“ Nenadoma se mu spači obraz od sovrašтва in z dvignjeno pestjo zagrozi obrazu, ki strmi trd in grozeč iz teme.

Slišim, da gre nekdo za nami. Koraki odmevajo v tišino. Morda je stražnik.

„Gremo dalje!“ silí Erich.

„Se bojita?“ zdi se nama, da se fanatično, zasmehljivo reži. Kot oni drugi obraz, ki strmi s kioska ...

„Ne, todā trudna sva. In ni nama za komedije.“

Vlečemo se dalje.

„... Es kommt noch ein Tag für die Rache, dann bezahlt ihr's mit eigenem Blut ...!“ poje momljaje neznanec.

Nama z Erichom ni za nič več. Trudna sva, oči se nama zapirajo od izmučenosti. Da bi le že bila enkrat v postelji! Najrajši bi sedla na tla in z vzdihom iztegnila noge od sebe.

Komaj še držim oči odprte. Vse vidim skozi nekako meglo. V podzavesti se mi meša neznančeva maščevalna pesem z zmagoslavno koračnico, ki jo je pela množica pred zvočnikom... Vse mi je tuje. Ne vem več, kaj je resničnost in kaj zmedena blodnja izmučenih možganov in oči... Vem samo, da me grozno bole noge, da drhtim od izčrpanosti in da je v meni le še ena silna želja: spati, spati, spati...!

Drugo mi je že vseeno ...

„Moj Bog, bomo že kmalo tam?“ vzdihne Erich. Nebenemu se ne ljubi odgovoriti. Molče se vlečemo dalje ...

(Konec.)

T. R.:

O, KO BI VEDEL . . .

O, ko bi vedel: roža sem prhneča,
roža, ki nekoč jo bodo poteptali —
raztrgal žilje bi si, da šumeča
moja kri postala bi deroči vali,
čoln trup moj — orehova lupina,
ki bi vali ti jo tiho pokopali . . .
O, ko bi vedel: roža sem prhneča,
roža, ki nekoč jo bodo poteptali,
hotel postati bi — ničeva praznina.

F.

ZDAJ . . .

Zdaj . . . zdaj sem kakor mesec,
ki plove nad ničevostjo zemlje
in tava v razkošno osvetje,
da spolnil svoj lastni žar bi. —
Jutri, da, jutri bom igravec,
ne, lutka nebogljena na deski,
človek popotni na temni cesti,
o, jutri bom kot v mezgu — vrbovec.

Prekmurski motiv

Foto: Kološa J.

RIBAŠEVA SMRT

— Dedek, nekaj denarja mi posodite — je prosil zet starega Ribaša, ki je imel posestvo in ki se je pred meseci preselil iz svoje podrte hiše k hčerki. Stara hiša se mu je nad glavo že podirala. Ko se je godilo to dejanje, je že ni bilo več. Pred nekaj meseci mu je pogorel skedenj. Ribaš je jokal, ko je videl, kako so plameni objemali streho in blizu stoječe drevje, ki je postala črno. Zoglenelo tramovje in drevje je potem štrlelo v jesensko meglo. Kakor takrat, tako ga je tudi danes držalo, ko se mora dotakniti bankovcev. Bilo mu je čudno, tiščalo ga je k tlom, solze so mu vrele iz oči. Hišo so po požaru podrli.

V njej je stanoval Ranko, oče desetih otrok. Osem jih je živelo in prosilo vsak dan več kruha. Dva sta odšla, kakor so mlajši verovali, k izbrani trumi, h krilatcem, ki prihajajo k njim, če so pridni in jim hodijo ob strani. Ranko se ni zmenil, če je pomlad in je treba saditi, prijeti za delo. Toliko se je gibal, da so živeli spomladi ob prežganki, ob prekuhani vodi, v kateri so včasih plavali drobni krompirčki, katere so otroci izprosili v vasi. V jeseni, ko so poželi ajdo, skopali krompir, so imeli vsak dan kaj boljšega in denar je hitro skopnel. Prišla je zima, ki se je vlekla počasi do božiča in tja do svečnice, ko so postali dnevi za spoznanje daljši, je življenje bilo pri njih enolično, enako tistemu pred tremi leti. Samo v tem se je spreminjalo, da jih je bilo vsako leto več pri skledi in tisti oral zemlje, katerega so dobili ni mogel dati hrane za toliko lačnih ust. Ranko pa ni hotel na delo. Pozimi, ko so drgetali pri mrzli peči, je šel v grofovsko šumo po suhljad. Za naprej se ni brigal. Samo, da je danes, kaj bo jutri, s tem si ni trl glave. Potomci so rasli in prepuščal je njihovo usodo bodočnosti. Stanarine ni plačeval; in tudi s čim bi naj? Končno se ga je naveličal Ribaš in ga vrge iz stanovanja.

— Posodite mi dedek denar — ga je prebudil iz zamišljenosti zet, kateri je šel s svojim gospodarstvom rakovo pot. Po njegovi lastni krivdi, ko so bili boljši časi, se je pilo po gostilnah na njegov račun. On pa se je zanašal na dedeka, da mu nekoč zapusti vse svoje bogastvo: ves denar, katerega je imel precej, tako so govorili, in pa posestvo. Zdaj mu je primanjkovalo. Dolgovi so ga pritisnili in vrhu tega še bolezen in se je moral obrniti na dedeka. Zet in njegova žena sta se trudila, da bi izvohala, kje ima oče denar. Bala sta se če nenado-

ma umre, kajti sposojen denar je potem izgubljen, zato ker je stari posajal včasih tudi brez pisma.

Ribaš je po odhodu zeta zaprl vrata in počasi odpiral staro skrinjo, ki je bila od pokojne žene z lepimi okraski. Žena mu je prinesla lepo doto in potem je delala z vsemi močmi, se vspejnjala, padala, dokler se ni končno zgrudila, omahnila. V prvem letu je bila zavehovana, kakor je navadno žena, v to, da se s trpljenjem ustvarja ljubezen in srečno življenje. Deset let mu je garala. Rodila mu je hčerko in čez pol leta umrla. Ribaš jo je preživel. Ko je še živela, se je včasih smejal njeni zaskrbljenosti, potem sta se sprla, mogoče stepla in po cele dneve nista spregovorila besede med seboj. Ribaš ni trpel kujanja, še manj pa, da bi kdo vzdržal ali še celo več naredil kakor on. Včasih, ko je oral in mu je žena prinesla zjutraj kavo in še kakšen kos „mrzlega“, je slednje pojedel, ostalo pa, če se je kujala, je vrgel vse skupaj pred plug. Konja sta potegnili in lator je zasipal črepinje. Žena je začela jokati, ga zmerjati, toda Ribaš se ni hotel ozreti. Smehljaj se je samo, ker je zopet ona spregovorila. Ko ji je bilo že pri Ribašu neznosno, je pobegnila k staršem. Prvič so šli nad Ribaša, tudi drugič, nato pa so jo molče sprejeli. Prvi dan jo je še tolažila mati, drugi dan pa ji je prigovarjala naj gre nazaj. V vseh očeh je videla neizzavorjeni očitek: zakaj si ga pa hotela imeti? in tako se je, ko ji je tudi župnik dal isti nasvet, naj prenaša križ življenja z vero v boljšo bodočnost, plasila drugi večer okrog plotov in ko se je stemnilo, je odšla spat na hlev ali v skedenj. Zjutraj pa je že navsezgodaj delala. Ščasoma je popolnoma otrdela pri Ribašu, ki včasih ni hotel ničesar zavžiti po cel teden, drugič pa je zopet hotel samo meso.

— K polnočnici in vstajenju grem, drugače pa me ne skrbi, kaj se tam godi . . . za mene je pšenica, polje in kar je od tega vsega največ vredno, to je denar — je govoril ženi, ko ga je opominjala naj gre k maši.

— Nimam obleke — je odgovoril, kadar je bil posebno dobre volje.

— Kaj te pa to briga — ji je zopet drugič osorno odvrnil.

Če je izpregovoril z ženo nežno besedo se je je takoj razjezil in odšel je ven, ná delo, ker ga je bilo sram lastnih nežnih besed. Oženil se je, ker je bila pač najbogatejša in najlepša v vasi in zato, ker je bila nekaj redkega, da je vedno lazil za njo. Srce mu je pomenilo samo toliko, v kolikor je prišlo v poštev pri kopičenju denarja. Ko je tekal po polju, se je dotaknil žitnega klasja, ga božal in z veseljem šel z očmi preko zlatega valovja. Če je pa bila jesen je gladil temnozeleno liste koruze.

Leta so šla. Ribaš je ostal sam, žena mu je umrla in preselil se je k zetu. Tukaj ni strpel dolgo in že čez nekaj dni se je zopet vrnil v svojo sključeno bajtico. Neštetokrat se je selil. Danes gor, jutri ali čez teden, mogoče mesec, nazaj.

— Gori, gori! — je donelo nekega jesenskega jutra po vasi. Ribaš je bil ravno pri zetu. Po osmojeni slami je smrdelo. Plamenov se ni dalo videti, ker je bila nad vasjo gosta meglja in se je še zgoščevala z dimom.

— Gori, gori-i-i! — je stokal nad vasjo glas vaškega zvozna. Ljudje so onemeli in slišali so samo ta obupen, pomoči proseeč krik. Lastni koraki so se jim zdeli odmevi te strašne besede. Vsak je spraševal soseda, kje je nesreča, oni pa mu ni povedal kje, temveč samo: gori, gori — vsi so drveli po cesti in kričali, ker je bil požar zelo redek v njihovi fari. Ribaš je tekel, kolikor je mogel z njimi, in ko je zvedel, da gorijo njegovi žulji, njegov skedenj, je začel jokati . . .

Čez štirinajst dni se je moral Ranko izseliti, ker je njegov sin baje zažgal. Vsaj tako so govorili. Ribaš pa se je nasmehnil, ko je dobil izplačano zavarovalnino in kupček mu je lepo narastel. Ranko se je izselil s svojo številno družino. Hiša je postala za nekaj časa prazna. Ribaš pa se je z zetom sprl in odšel nazaj v svojo zapuščeno bajto.

— Na svojem hočem umreti — je odgovarjal Ribaš ljudem, ki so ga spraševali, zakaj se toliko seli. Stari se je ves zakopal v špekulacije, kako bi dobil več denarja.

Nekega dne je raztrgal veter streho na hiši in podrli zadnji del. Ribaš je moral za večno zapustiti svoj brlog in se preseliti k zetu. Kočo so podrli in les zložili k ožganim, zoglanelim ostankom skednja. Vsako jutro je posedal na tem lešu in včasih ga je kdo videl jokati. Zakaj, ni vedel nihče. Verjetno je, da se je spomnil žene, njenega garanja ali kakih drugih dejanj, katerih ni bilo malo v njegovi preteklosti. Drugič pa je pisal z okorno roko po papirju.

Marsikateremu je že zagodel v vasi, da je moral prodati, njemu za obresti, najlepšo kravo. Ko so zaprli denarne zavode, je terjal dolgove in priganjal dolžnike. Ta je prodajal, ker mu je grozil s tožbo, drugi pa potrpežljivo vlekel na ušesa o zaščiti kmetov.

— Dedek, posodite mi nekaj denarja! — To mu je ključvalo v glavi in ga zbudilo iz sanjarjenja.

— Zdravnika mora plačati. Vedno samo zdravnik, potem pa zopet mora v apoteko ali nesti žnupniku za mašo. Tega prej

ni bilo. Če domače zdravilo ne pomaga, si že tako gotov. Zato pa propada, ker veruje, da mu bodo zdravniki ozdravili hčerko od lenobe. Palico, ne pa železno vino! — je modroval Ribaš in je počasi odpiral skrinjo. Predal je cvilil in hreščal, ko ga je odpiral. Nalašč je imel vse shranjeno v tem predalu, ker je slišal, če bi mu kdo hotel odpreti zakladnico, Danes mora seči v njo...

Drobni papirčki so bili raztreseni po celem predalu. To ga ni vznemirjalo. Premišljeval je, kdo mu je še dolžan obresti, da jih izterja in s tem dopolni, kar bo danes odvzel. Poročno obleko je dal na mizo in prišel kmalu do usnjate torbe, v kateri je bilo njegovo bogastvo. Čudno se mu je zdelo, odkod so prišli sem ostanki miši in to, da je našel vedno več papirčkov. S torbo je potegnil tudi kup razgrizenega papirja.

— Ni mogoče — se je boril z mislijo, ki je grabila z vso besnostjo njegov razum. To zoperstavljanje glasu, ki je rasel, se širil, je trajalo samo nekaj sekund.

— Denar je uničen — mu je šepetalo iz vseh kotov.

— Uničen! . . . vse je razjedeno . . . uničeno — je zavpil in vrgel na tla mehur, katerega je potegnil iz torbe. V mehuru je imel spravljene bankovce. Od blizu si ni upal pogledati, samo od daleč je bruljil v mehur, ki je bil razgrizen, sesekan na koščke. Iz vseh lukenj so silili ven ostanki njegovega bogastva. Tukaj pri zetu si ni upal pregledati škode in tudi gnalo ga je na lastno zemljo, posebno pa še denar, katerega bo spotoma dobil od Kolarja. Mehur z denarjem je vtaknil v notranji žep telovnika in šel k ožganim, zadnjim ostankom doma. Hitel je, da čimprej vidi svojo nesrečo — razjedene bankovce.

— Denar je uničen — samo te besede je slišal danes. V njihovo resničnost ni mogel več dvomiti. Spotoma ga je kdo pozdravil, toda ničesar, nobenega glasu ni slišal, niti ozreti se ni hotel po polju, ki je cvetelo. Prišel je, kamor ga je gnalo srce in sedel na bruno, ki je bilo od treh strani zavarovano z lesom. Obrisal si je solze, ko je začel jemati iz mehurja denar.

Prvi, drugi, tretji . . . deseti . . . dvajseti . . . je razjeden. Vse je uničeno, denar je izgubljen. Uresničila se je Kolarjeva želja, da bi mu miši razgrizle denar. Po tolikem stradanju, garanju . . . po tolikih letih napornega dela naj postane berač. Srepa, njegov izraz je bil poln groze, je buljil v te papirčke, ki naj bi pomenili bogastvo. Potem je mahal z roko po zraku, kakor bi hotel pregnati nevidno sliko žene, ki se je sklanjala in pobirala ostanke, katere je nesel veter narazen. Polno peščico papirčkov je prijel in jih vrgel v veter, ki je zasukal njegovo

bogastvo in raznesel ostanke po starem, zapuščenem sadovnjaku. Ribaš ničesar več ni videl, čeprav je ležal na zemlji z odprtimi očmi. Na zemljo se je zvrnil, kakor staro nagnito drevo, ki je živelo od sonca, on stari Ribaš pa od misli na denar.

Čez nekaj dni je nato umrl pri zetu.

J. K.

PRISILJENEMU KRITIKU

*Tudi ti si prišel kot prisiljeni gost,
mirno stal in čakal, da dobiš svojo kost.
Pa kdo bi se radi tvoje prisiljenosti cmeril,
kdo bi ti tvoje vsakdanje napake zameril!*

*Pa si mislil, da nas boš zdelal do bledih kosti,
kaj še,*

*počakaj in glej
da od tvoje puhle kritike drobca več ni.
Tako se je vse razbežalo
kot bi se ti bilo le sanjalo.*

*Mi smo pa stali na trdih tleh,
hvala Bogu še stojimo,
še kvišku strmimo,
še bomo tebi prisiljeni kritik v zasmeh!*

*Da pa se spet ti kdaj ne obrne,
poslušaj sin, odpri betico:
„Očisti svoj prag še nocoj,
če hočeš, da boš kdaj kritik moj!
Sicer pa mi mnogo nasvetov ne dajaj,
pusti me v miru in nikar v me ne lajaj!“*

Mnogi, mnogi iz Goričkega, Ravenskega in Dólskega
so odšli v Francijo, Nemčijo . . . in še odhajajo — Prek-
murje gre po svetu . . .

RDEČA KAKTEJA

Bilá je na oknu. Krvavordeči cveti so ji štrleli vsak zase, tu in tam zakrivali trnjevo, zeleno steblo.

Ti veliki, lepó oblikovani cveti! Rjavi lonček! Modrina poletnega popoldneval! Nič drugega.

Ivan Kočiš je prebolel svoj odpust iz službe, koncem vseh koncev to itak ni nič posebnega; zdaj je gledal, gledal in kar ni se mogel nagledati, kajti ta slika je bila en sam velik spomin. In po petih mesecih, ko si postavljen na rob življenja, če je spomin še tako neznaten, zabredeš vanj in ga podoživljaš. Moraš ga, neznana sila te priganja k temu.

Tudi njega je. Kaj si je pa hotel!

Nekako sredi maja, par mesecev od tega, kar je nastopil službo pisarja in nekega poslovodja pri tvrdki Kalin in drug. Med eno in drugo popoldne. Prav v tej sobi.

Irma Zalnik, blagajničarka pri isti tvrdki, zelo ljubeznivo dekle, mu pride meni nič tebi nič voščiti imendan.

O, vraga, imendan? Ni mogoče.

Da, da. Točno je pogledala v koledarju. In da ne bi prišla kar tako prazna, mu je prinesla v dar kaktejo, prav lepo kaktejo. On ljubi cvetlice, posebno kakteje, ki ji je o njih toliko pripovedoval spominjajoč se doma, ali ne?

O, da. Prav lepa hvala za ta bogat dar. Nima je s čim pogostiti, pa bi vendar malo posedela?

Prav.

Tako kramljata. Gostobeseden je in pripoveduje ji o kaktejah, kako jih je rad gojil doma, in potem ko je obiskoval gimnazijo, zdaj pa mu tega ni mogoče. Ali ta dar ga je res zelo razveselil.

Nenadoma nekdo potrka. — Naprej!

Boječe vstopi mlado, neokretne kmečko dekle žuljavih rok.

Spozna jo. Horvatova Kata. Prva vaška ljubezen, ki diši po polju, senožetih in bog ve po čem še.

Sošolka iz domače vasi, pojasni Irmí, po pozdravu z ono, ki pri tem zardi. Da! In to kmečko dekle je malo v zadregi. Končno se le izmota. — Pripoveduje, da je s transportom na potu v Francijo in so se tu za nedoločen čas ustavili. Ona ga je prišla pogledat, Miškov študent ji je povedal, kje stanuje.

Irmo to zelo zabava.

Pač za kruhom se mora, nadaljuje Kata v svojem prekmurskem dialektu, ki Irmi posebno ugaja. Da, je že težko zapustiti rodno vas . . . Zdaj je ravno pri njih vse v cvetju. No ja . . . Končno izreče še pozdrave od domačih in se vsa nerodna posloviti.

Pred vrati mu žalostno in obenem zaničljivo šepne: „Ti imaš drugo . . .“ Potem odhitl. Jezen je nanjo, posebno pred Irmo. Zmotila ju je v pogovoru. „Ta kmečka neolikanost!“

Naposled se z Irmo zmenita za večerni ples.

Mesece in mesece sta bila potem skupaj.

Nenadoma, bilo je nekega meglenege jesenskega jutra, je Irma izginila z vso blagajno, tako tudi njuno prijateljstvo. Ostala je samo kakteja, ki je potem ni zavrnel . . . Zakaj? Saj Irma tedaj še ni bila izprijena in on vendar ljubi kakteje . . . To sleherni dan zaliya.

In še nekaj. Ko ga je spet zamikala domača vas, tista mladostna ljubezen, je zvedel, da se je Kata v Franciji spečala in iz obupa storila smrt.

Da, tako je s spominom, ki je vtelešen in zakopan v tej kakteji. Gotovo, če ne bi bilo te kakteje, bi bil srečen, kajti samo zaradi svojega tesnega prijateljstva z Irmo je bil odpuščen iz službe. Hvala Bogu, da je še tako s stanovanjem. Križ je le s hrano. Za vsako skorjo kruha se mora biti.

Kaj si pa hoče? To s kaktejo se je že tako nakanilo. In ta kakteja cvete, krvavordeči se njeni cveti, potem čez čas ovene in na pomlad spet vzcveti.

Z življenjem je isto.

JANEZ DOBRAVEC:

NEKJE . . .

Nekje na dnu je mojih sanj
kristalni grad, ves tih, svetel
in v njem en sam, sámcat predal,
ki poln je tvojega srcá.
— In to srce je roža plameneča,
roža, ki gori, nenehoma gori,
da sleherni drobci misli v njej izžari.

GOSPODIČNA EMA IN NJENA PRVA VELIKA LJUBEZEN

(KONEC)

Kosilo je pri kraju.

Ema se prav skrbno napravlja.

„Veš, maman, hiteti moram. Ob enih me pričakuje prijateljica. Skupaj bove delali matematično . . .“

„Katera prijateljica“, sprašuje zvedavo oče, rejen sivolasec, izza „Jutra“.

„Uh, tata, saj je itak ne poznaš, ni iz mesta“.

„Pa . . .“

„No, le pojdi, pa ne hodi v slabo družčino. In na večernice ne pozabi“ ji govori mati, dobrodušna in pobožna ženica.

„O, saj veš . . . Adijo!“

Klobuček malo bolj na desno . . . Zrcalo! V redu. Adijo!
O, na narciso bi skoraj pozabila!

Prijeten nedeljski popoldan. Vse v znamenju pomladi: ljudje, živali, narava. In nad vsem tem toplo aprilsko sonce, ki vzbuja v sleherni človekovi kretnji, gibu, novo življensko silo.

Pločniki so polni mladostno razposajenih sprehajalcev in Ema mora prenešetokrat temu in onemu odzdraviti, se nasmehljati, kakor je to že navada. Ali to je samo nekaj narejenega, zunanjega, kajti Emi se zdi, da ima človek samo en, izrazit smehljaj, ki je topel kot to sonce in ki velja samo življenski sreči.

Zato hiti. Nje življenska sreča je blizu. Uh!

Ne, ta razigranost ljudi, ki jih srečava, to ni nič, to je zgolj zabava, da, prosta zabava. Ona ni zato. Ne. Ona hoče, ali kaj, dano ji je, da mora ljubiti . . . In njena edina dokončna misel, dá, želja je: Ljubivoj. On!

Hiti. Periferija mesta je zanjo. Ščebet sprehajalcev je redkejši, tišji. Drevored, ki se razteza pred njo in ki jo sprejema v svoje gospodujoče dostojanstvo, je glasan, poln ptičjega živžava. Pravi kontrast redkih sprehajalcev, oziroma bolj intimno vedečih se parčkov.

Ema se čuti globoko sproščeno. Tu je vse nekam tako svobodno, svečano in lepo, da se temu kar ne more načuditi. In dozdeva se ji, da veje šepetajo, drhtijo samo eno: ljubezen. Tudi ptiči.

Ljubivoj!

Na koncu drevoreda je. Še en ovinek in na določenem kraju bo. Srce ji močnejše zautripa. Korak ji postane nesiguren, oklevajoč. Prsti se ji motorično poigravajo z belo narciso. Sleherni gib izraža komaj prikrito nervoznost.

Ali se ne bi vrnila? Misel kot ukaz. Potem: kaj pa če ga ni, če je vse to le majhna potegavščina?

Naj bo, karkoli že, Ema gre.

Slednji korak.

„Ah, vi tu“, se oglasi izza njenega hrpta. „Oprostite . . .“, mlad, eleganten gospodič, dvajsetih, dvaindvajsetih let, čedne zunanosti, se ji predstavlja.

Ema zardeva. Torej, vendar je res z onim pismom? In kako pa, da ga že prej ni spoznala?

Tako, tako, Ni si upal. Zdaj, no, zdaj pa se je opogumil. Kako naj bi to povedal, dā, zdaj je do ušes zaljubljen vanjo. In ona je tudi prva njegova ljubezen.

Kako pa, tudi Ema mu vse pove. No, kaj bi prikrivala. Vse naj bo med njima odkrito. Z nekim dijakom, literarnim čvekačem, sta se enkrat sestala. Z ostalimi je bilo sošolsko prijateljstvo. Drugega ni bilo nič. To, seveda, to ni nič.

On: „A, kaj bi to! Ali se ne bi šla malo sprehodit? Tako lep popoldan je, posebno tu med zelenjem“.

„Zakaj pā ne!“ odgovori Ema nič več boječe.

Tako gresta. Ema pozablja vse, vse.

„V vejah se razcveta pomlad, med nama pa, draga, lju...“
V njegovih rokah je bela narcisa. O!

— — —
Že proti koncu šolskega leta.

Ema se čuti srečno, ne, nekaj bolj sreči podobno. Živi kakor pred meseci, samo bolj preudarno. In njeno bogastvo, vse, so opojni, pozno pomladni večeri z zvezdami in brezdanjo milino, večeri, ko je skupaj z Ljubivojem . . . In vse to ni nič posebnega. Pri vsem tem je Ema Ema, samo s to razliko, da je v obraz nekoliko blede, v život pa bolj vitka, skoraj sloka, da jo starši včasih zaskrbljeno gledajo.

Kaj pa, proti koncu je mnogo učenja, da!!

Pa še to. Tudi z vestjo si je Ema včasih navzkriž. Ali kaj bi to! Življenje teče, ona pa ima vendar tisto: ljubezen, veliko ljubezen, proti kateri ji nihče nič ne more.

Toda, tudi življenje se včasih zā hip ustavi. In Ema je to doživela.

Nekega večera Ljubivoja ni bilo. Tudi naslednjega večera

ne. Potem je nakrat zvedela, da je odpotoval, da je nekje dobil boljše službo, kajti tam bo nemara že čez leto, dve, pravi uradnik. Drugega nič.

On, on . . .

— — —

Zdaj je že vse preko. Po nebesu se sprovaja vroče julijsko sonce. Ema je končala šesto s prav dobrim uspehom. Ali to ni več ona prejšnja, malce afektirana Ema s sedemnajstimi leti, ne, to je dekle, ki je nekoč zelo ljubilo in je bilo v tej ljubezni opeharjeno.

In to dekle je pobožno, je s svojim Bogom.

V kratkem bo šla na letovanje. Morda na sinji Jadran. Od daleč sluti, da bo tam šla s prvim, ki jo bo nagovoril, da se bo zelo spozabila, pozabila tisto svojo prvo veliko ljubezen . . .

— :

PRAVIJO . . .

*Pravijo, da je zdaj pomlad . . . Pri nas
v ravninah pa je tako žalostno.*

*Fuksije na dekliških okencih nič več ne cvetó.
Nikjer se ne smejlja izza njih več mlad obraz . . .*

*Tako je pri nas ta pomladni čas . . .
Pesmi odhajajočih zateglo trepetajo nad vasjó,
Trebja je pač za kruhom v Francijo . . .
Sredi ravnin pa sanja tiha, osamela vas . . .*

Kmečka idila

Foto Kološa J.

Spoznavaj svojo ožjo domovino!

NEKAJ O SKAVTSTVU*

Prišli so vroči poletni dnevi, ko človeka, posebno mladega, zamika narava in življenje na prostem, dnevi, ko sili mlado in staro iz zatohlih sob na sveži zrak, v prsto naravo, kjer skuša na nešteto načinov ustreči želji po sprostitvi in razvedrilu. Eni ustrezajo tej želji na prav vele mestni način, z vsem komfortom in modnimi novitetami, drugi na skromnejši, toda kljub temu še na precej „boljši“ način od onih, ki jih imam za tretje in najbolj preproste. In tem mladim „tretjim“, ki ljubijo naravo tako kot v istini je in se hočejo na preprost način v njej razživeti, naj velja teh nekaj besed o skavtstvu, organizaciji, ki jim v tem pogledu najbolj ustreže.

Skavtstvo (skavt = izvidnik, oprezovalc itd.) je nepolitična organizacija, ki je namenjena mladini vseh narodov in to brez razlike vere in stanu.

V skavtstvu, eni izmed onih široko zasnovanih organizacij, najde mladina vse ono, kar ji je potrebno za razvoj v dobre državljane in ljudi, pa tudi ono, kar njenemu nastrojenju najbolj ugaja; v skavtstvu se torej mladina vzgaja, izpopolnjuje na preprost in zdrav način, v skavtstvu se ji uresničuje njeno mladeniško stremljenje.

Skavti nimajo za to kake šole, zavetišča, ne, njihova šola, zavetišče, je narava in življenje samo.

Skavt tabori, potuje, plava, telovadi, dela, nudi pomoč bližnjemu, rešuje, se igra itd., toda vse preprosto in strogo po skavtskih zakonih; za vse to mora biti sleherni dovolj izobražen v marsičem, trden in značajan.

Med skavti razločujemo: skavta 3. reda, skavta 2. reda, skavta 1. reda, kraljevskega skavta, vodnika, četovodjo (njiju namestnika), stegovodjo in načelnika.

Kako spoznamo skavta sploh in katerega reda je?

Skavta spoznamo po skavtskem znaku (kovinasta lilija itd, če je v civilu), po uniformi (širokokrojni rjav klobuk, modre ali rjave ali zelene srajce, modre ali rjave kratke hlače in po zdravu). Skavt 3. reda nosi znak, ako je v civilu, v levi gumbnici, v kroju pa na levem srajčnem žepu — skavt 2. reda na levi roki med ramenom in laktom — skavt 1. reda isto. Kraljevski skavt ima še poseben znak, vodniki, četovodje itd. pa še posebne kroje in znake. Potem so še službeni znaki, hvaležno-

* Nekateri odstavki tega spisa so pristo vzeti iz knjige B. Povella: Skavt,

stni in usposobljenostni znaki, ki kažejo kakšen poklic ima kateri, kajti skavt se ponavadi specializira na to ali ono stroko, s katero služi interesom skavtstva.

Vsak vod, najmanjša edinica skavtov, nosi svoje ime po kakem ptiču ali živali in ima svoje geslo.

Dober skavt, ki napravi zaobljubo, da bo vršil svojo dolžnost do Boga in domovine, da bo vedno pripravljen pomagati bližnjemu, da bo izpolnjeval skavtske zakone, mora poznati geslo svojega voda (za sporazumevanje itd.) in mora imeti še nešteto drugih vrlin in izurjenosti, da se vedno ravna po skavtskem geslu: „Bodi pripravljen“.

To je nekaj malega o skavtstvu, v katerem nima posameznik samo dolžnosti in dajatve, temveč tudi obilo zadoščenja, razvedrila in prilike dojemanja naravnih lepot.

IVAN ŠIFTAR:

LJUBIM . . .

Ljubim svoje, že zelene ravnine,
njihove ponosne topole,
glasnike bodočnosti in spomenike davnine,
trpečih bratov simbole!

TIHOMIR RAVNINSKI:

VINJETA

Sonce z žarki grebe v poljan.
Akacije ob poti skrivnostno drhtijo.
V podvečer samotne postave hitijo.
Daleč nad razgoni kroži vran —
Med njivami hodim in sem sam,
sam kot — črni vran.

ZAPISKI

iz literarnega sveta

Koncem preteklega meseca je umrl v Ljuljani dr. Ivan Prijatelj. Pokojnik — prvoboritelj ljubljanske univerze — je bil ugleden slavist, literarni zgodovinar, esejist in prevajalec. Težko ga pogreša predvsem mlada ljubljanska univerza.

Trajne vrednote so njegovi „Duševni profili naših prepoditeljev“, nekateri prevodi in študije o Tolstem in Dostojevskem.

Nedavno je Vinko Žitnik izdal v lastni založbi zbirko pesmi z naslovom „Pomlad“. Zbirka je razveseljiv pojav na slovenskem knjižnem trgu.

Popularni književnik Miroslav Krleža je izdal v Zagrebu „Pjesme u tmini“. Pesmi so predvsem izbor njegove celotne lirike.

iz kronike preteklih dni

Umrli je kotorski škof Franjo Uccellini, eden izmed velikih Jugoslovanov in ljubiteljev Sokolstva, kateremu je skozi vse življenje bil v trdno oporo. Blag mu spomin!

Pred kratkim se je mudila ljubljanska opera na gostovanju po Italiji in na Reki. Izvajala je Gotovčevo delo „Ero z onega sveta“ in pa „Prodano nevesto“. S tema dvema operama je žela velik uspeh.

iz telovadnega sveta

V Beogradu so se vršile — združene z zletom beograjske sokolske župe, na kateri so nastopili tudi bolgarski junaki — tekme za meč blagopokojnega kralja, v katerih je zmagala vrsta ljubljanskih Sokolov.

— BODOČNOST JE MLADINE. —

A. Aškerc.

KRITIČNI DOPISI

ZASTOJ.

V Soboti — morda tudi kje drugje — se redko zgodi, da se kaka stvar, o katere načrtu se spočetka toliko govori in piše, izvede brez presledka in daljšega odmora do konca. Prav dober primer za to bi bilo zidanje pravoslavne cerkvi in pa nabava rešilnega (zdaj najbrž še „nerešilnega“) avta (da o drugih takih primerih sploh ne govorim). O teh dveh primerih je bilo pred mnogimi meseci misliti, da postanejo resničnost (kajti s toliko močjo sta buknila na dan), ali vsaj, da se bodo načrti, čeprav počasi, bližali otipljivi realnosti, toda nakrat v vsem — zastoj . . . Zakaj zastoj? Zato, ker v vsem tem ni onega, čemur se pravi požrtvovalno vztrajno deloza uresničenje . . .

T. T.

POGOVORI

K. J. Pesem Vaših ljudi ne morem priobčiti, saj veste, zakaj ne. Ostalo pa priobčim. Pošljite še.

H. A. Druga pošiljka Vaših pesmi priča, da ste marljivi, toda treba Vam je še učenja. Vzemite v roke slovnico, študirajte metriko od kraja, posebno ko že poskušate v sonetih. Oglejte si naše klasike in moderne in videli boste, kaj je pesem. Rimanje verzov še ni dovolj. (pred vsem ne Vaše slikovito rimanje) Pesmi je treba tudi notranje diktije, globine. Le pridno naprej!

VSEM: Vsak sodelavec naj označi na pošiljki svoj točen naslov.

Naslovno sliko je izdelal Kološa J,
linorez pa, kakor tudi vse ostale vinjete
Bračko F.

UGANKE

REŠITEV UGANK IZ 6—8. ŠT.

KRIŽANKA

Vodoravno : 1. Prekmurje — Mura. 2. Rog — urh — tona — had. 3. Ivan — Arabija — da. 4. Gol — Azija — ranam. 5. Oven — ob — Drava — ra. 6. Davek — rak — vagon. 7. S — lava — kanal — Ana. 8. As — Laba — Lina — ton. 9. Klima — kanon — ata. 10. O — atol — on — ol — Atos. 11. Lan — jarek — ar — ako. 12. Iran — Danec — oris. 13. čaja — anal — aden — a.

Navpično : 1. Prigoda — Sokolič. 2. rov — oval — sla — ara. 3. egal — evalit — naj. 4. kuna — neva — moj — na. 5. mraz — oka — balada. 6. v — hrib — R. K. — a koran. 7. rt — ajda — Alan — ena. 8. Job — ar — Knin — okef. 9. eni — ravan — ol — Aca. 10. maj — Avala — narod. 11. uhan — Agata — tare. 12. — tron — otok in 13. Adam — ananas osa.

ŠTEVILNICA : rak, izlet snóv.

Ni vse zlato kar se sveti.

PREGOVOR : Česar se Janezek ni naučil, tega tudi Janez ne bo znal.

OB ZAKLJUČKU

S to številko zaključujemo 1. letnik „Mladega Prekmurca“ in ob tej priliki je dolžnost nas mladih, — ki smo imeli v rokah izdajanje lista in smo iz ljubezni do Prekmurja pogumno kljubovali vsem težavam, nasprotnostim in nenaklonjenosti nekaterih, ki poznajo samo to in ono politično usmerjenost in s sebičnostjo nasprotujejo vsemu kar ni v zvezi z njo — da se bratski zahvalimo

**Mariborski sokolski župi,
matičnemu sokolskemu društvu,
in gospodom :**

**Pertot Kristijanu,
Benko Josipu,
Hartner Ferdinandu,
Velnar Jožetu,
Niševicer Slavku,
Štubl Mirku,
Dr. Vadnal Ljudevitu,
Dr. Vučak Štefanu,
Kavšek Karlu,
Dr. Gregorc Albinu,
Dr. Brandieu Silviju,
Dr. Pečan Jožetu,
Dr. Šerbec Josipu,
Nemec Ludviku,
Ponebšek Janku**

za gmotno podporo pri izdajanju lista.

V Murški Soboti, koncem junija 1937.

Uprava in uredništvo.